

מברזיל לבני-ברק

הרבי מה"מ מעניק את ברכתו לאדמו"ר
מלוקווע זצ"ל בתום "חידות כללית"

דרך ליובאוויטש

ביום ד' תמוז ימלאו שלושים יום להסתלקותו של כ"ק האדמו"ר מלוקווע וולברווי. מסכת הקשרים המופלאה ששררה בין האדמו"ר זצ"ל עם רבותינו נשיאנו החלה כבר לפני למעלה מחמישים שנה כאשר כ"ק האדמו"ר הריי"צ נ"ע מינהו לשלוחו בברזיל • על פי הוראתו של הרבי מה"מ, ההדיר והפיץ את ספרי אבותיו הק' והקים זכר לבית לוקווע וולברווי בצפון בני ברק. במשך השנים זכה לבקר אצל הרבי במספר יחידויות והרבי האציל עליו מברכותיו הק' • שי גפן מספר את תולדותיו של האדמו"ר מלוקווע וולברווי ועל מסכת הקשרים המופלאה עם הרבי מלך המשיח במשך עשרות בשנים, וכן על קשריו עם חסידי חב"ד שהחלו בסמרקנד בתקופת מלחמת העולם השנייה מאת שי גפן

בד' סיוון השנה נפטר הרה"צ רבי צבי הכהן טורנהיים זצ"ל, אשר בעשר אצבעותיו הקים יד וזכר לזכר אבותיו הק' לבית לוקווע וולברווי. לא רבים יודעים כי מי שדחף, דרבן והפציר באדמו"ר זצ"ל לעשות את פעולותיו אלו, היה הרבי מלך המשיח שתבע ממנו רבות להקים זכר לאבותיו הק'. במהלך יחידות שהיתה לו עם הרבי, עוררו הרבי להדפיס את הספר "עבודת יששכר" לסב סבו הצדיק הרב יששכר בער מוולברווי, והרבי אף הויל מכיסו סכום הגון להדפסת הספרים...

• רבי צבי הכהן טורנהיים נולד לפני 87 שנים בעיר ביאלא, לאביו רבי יאיר אלימלך זצ"ל (שיום פטירתו חל גם הוא בד' סיוון).

בהיותו ילד בן חמש שנים התייתם מאביו. כבר בגיל 16 החל רבי צבי טורנהיים לכהן כראש ישיבה בעיר לודז'ט שלידי שעדליץ, שם הרביץ תורה במשך מספר שנים. בימי בחורותו למד בישיבת נובהרדוק, שם נודע בסיגופיו הרבים. חבריו מאותה תקופה סיפרו כי לא פעם נתפס כאשר היה עושה את שנתו על נוצות מדיפות רח...

כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה ניצל בנס מהתופת הנאצית כאשר חצה את הגבול לבריסק שברוסיה הלבנה, או-או החל את טלטוליו הרבים שהסתיימו רק בסיום מלחמת העולם. במהלך המלחמה איבד את כל בני משפחתו הענפה, פרט לאחיו אותו גילה בפאריז לאחר המלחמה. גם בימי המלחמה הקשה המשיך את עבודתו בקודש בהפצת תורה ויהדות ובהמשך לימודיו.

הניסים הרבים שליווהו היו מופלאים כאשר ניצל מגזרותיו של סטאלין ימ"ש, לאחר שנשלחו מאות אלפי אנשים לסיביר הקפואה. האדמו"ר היה בין האלפים שיועדו להשלח לגלות סיביר, אולם הוא קפץ מהרכבת וכך ניצל.

היכרותו הראשונה עם חב"ד היתה בשנות המלחמה כאשר הגיע כמו רבבות פליטים יהודים נוספים אל העיר סמרקנד, שם התחבב על גדולי חסידי חב"ד ששהו באותו הזמן במקום ולמד עימם חסידות, כמו המשפיע הרב ניסן נעמנוב ע"ה, המשפיע ר' מענדל פוטרפאס ועוד. באותה תקופה שרר בסמרקנד רעב כבד, והחסידים דאגו לחלק אוכל לנזקקים ולחולים. הרבי מלוקווע שנשבה בקסמס

של חסידי חב"ד, סייע אף הוא בפעולות הפצת היהדות והעזרה לנזקקים במקום. יום אחד הלשין יהודי קומוניסט על האדמו"ר וטפל עליו עליה. בעקבות זאת נתפס ונשפט לשנת גלות בסיביר. לאחר שריצה את רוב עונשו הצליח להשיג אישור רפואי מהרופא המקומי כי אינו כשיר להיות במקום וכך ניצל.

לאחר המלחמה הנוראה חזר לעירו ומולדתו שם התחווה לו המציאות הנוראה כי כל בני משפחתו נספו בשואה והוא נותר לבדו אוד מוצל מאש. רבי צבי החל אפוא לשקם את חייו ולהקים יד וזכר למשפחתו. הוא נישא לבתו של הרה"ח ר' יוסף אליעזר מילגרום מקיב שהיה חסיד חב"ד וחתניו היו חסידים, בהם גם החסיד הרב ישראל ליבוב, מי ששימש עשרות בשנים כיו"ר צעירי אגודת חב"ד.

לאחר שהצליח לצאת ממסך הברזל, בעזרתם של חסידי חב"ד, בהברחת הגבול המפורסמת בשנת תשי"ז דרך עיר הגבול לבוב-למברג, הגיע האדמו"ר מלוקווע לפאריז וגם שם המשיך את קשריו עם חסידי חב"ד. הוא פעל גדולות ונצורות בהפצת היהדות. בשהותו בפאריז התגלה כנואם בחסד עליון ובעקבות זאת הוזמן למקומות רבים כדי להשיב את לבם של עם ישראל אל אביהם שבשמים.

רק בשהותו בפאריז נודע לו כי אחיו נותר בחיים אך הוא מתגורר בברזיל הרחוקה. הרבי מלוקווע שכבר היתה ברשותו אשרת כניסה לארה"ב, חשב לנסוע לברזיל כדי לפגוש את אחיו. אולם כאחד שכבר בא במגע עם חסידי חב"ד וידע כי יש רבי בישראל, שלח לרבי הריי"צ מכתב ושאלו להיכן להמשיך. כעבור שבועות ספורים זכה לקבל את מכתבו של הריי"צ מיום י"ט שבט תשי"ז, בו מייעד אותו הרבי להיות שלוחו להפצת היהדות והחסידות בעיר הברזילאית ריו-דה-ז'נירו. וכך כותב לו הרבי הריי"צ:

**"אל התלמיד החשוב מר צבי שיחי טארנהיים, שלום וברכה!
"במענה על מכתבו מיי"ט שבט העבר בוודאי ימצא במחנהו מזקני אנ"ש שי' אשר יוכל בעזה"י ללמוד אצלם תורת החסידות. ההצעה שישע לברזיל נכונה היא, ויתחזק ויתאמץ במילוי השליחות המוטלת עליו מההשגחה העליונה בחיזוק התורה והיהדות עד בכדי שיוכל להאציל מרוחו גם על סביבתו במדינה**

היכרותו הראשונה עם חב"ד היתה בשנות המלחמה כאשר הגיע כמו רבבות פליטים יהודים נוספים אל העיר סמרקנד, שם התחבב על גדולי חסידי חב"ד ששהו באותו הזמן במקום ולמד עימם חסידות, כמו המשפיע ר' מענדל פוטרפאס ועוד

היכרות רבת שנים עוד מתקופת סמרקנד. עם המשפיע ר' מענדל פוטרפאס

בהמשך המכתב מבקש ממנו הרבי הריי"צ ש"יואיל נא כת"ר להגיד ברכתי לעדת ישראל אשר במחנם הט' וביחוד להעסקנים לסדר בחורים לומדים תורה. בדבר תוכנית לימודים וספרי לימוד יעמוד בקישור עם מוסדי ה"מרכז לענייני חינוך".

האדמו"ר מלוקווע זצ"ל, לא שקט על זרי הדפנה, וכבר עם בואו עמד על כל הדברים הצריכים חיזוק. בין פעולותיו המפורסמות היתה הקמת "אגודת מחזיקי היהדות והאחוה" שהוציאה כרוזים ומכתבים שעודדו את יהודי המקום להתחזק בשמירת השבת ולסגור את חנויותיהם בשבת קודש.

הרב טורנהיים הפיץ את דבריו בשלל שפות כדי לפנות לכל היהודים שהתקבצו מגלויות שונות. בכרוזים שהפיץ נאמר בין השאר: "יהודים יקרים, קיימו את המצווה זיכור את יום השבת לקדשו, זו תהיה מצבת הזיכרון וההנצחה היפה ביותר שתציבו לאבותיכם הקדושים... הכיבוד הגדול ביותר יהיה כאשר תלכו בדרכי אבותיכם הקדושים ששמרו את השבת במסירות נפש בכל עיירות מושבותיהם, ובביטחון האמינו בהשגחה העליונה לשמור את השבת חרף כל התהפוכות והעריצויות שהיו מנת חלקם. המשכיו גם אתם את שלשלת השבת לדורותיכם..."

במתק ובנועם לשונו ובאהבת ישראל שהרעיף על יהודי המקום הצליח לחולל

אייר העבר אודות מצב הלימודים בהשיבה של החרדים אשר מתנהגת ת"ל בטוב. אמנם לפי הסדר לומדים רק שלש שעות ובכך ברצונו לייסד מחלקה גבוהה מתלמידי השיבה. בוודאי בהתיישבות ובהסכמת מנהל ת"ת. השי"ת יהיה בעזרם ויצליחו להעמיד תלמידים יראי אלוקים ועוסקים בתורה ועבודה ויגדיל תורה ויאדיר".

שיהיה שם שגם הם יעזרו לו בעבודתו. השי"ת יברכו ויצליחו בכל הצורך לו בגשמיות וברוחניות".

לאחר קבלת המכתב שינה האדמו"ר את כל תוכניותיו הקודמות והחל לתכנן במרץ את השליחות שהוטלה עליו – שליחות אותה המשיך עשרות שנים עד שעלה על-פי ברכתו של הרבי מה"מ לאה"ק, שם הקים את מרכז חסידות לוקווע ולברווי בצפון בני ברק.

כשהגיע לברזיל מצא במקום שממה רוחנית בכל המובנים. היו אלה הימים הקשים שלאחר המלחמה, ויהודים רבים ניסו לברוח ממקור מחצבתם. במקביל ניסו חוגי הרפורמים לתקוע יתד בברזיל.

מיד עם בואו במקום החל להקים ישיבה גדולה בה יוכלו נערי הצאן להנות בתורת ה' (כאשר לפני בואו למקום גם היהודים החרדים שלחו את בניהם לישיבות בהם למדו לימודי קודש רק שלש שעות ביום). הרבי מלוקווע החליט כי יהי מה, אך ישיבה קדושה תוקם במקום. על החלטתו זו ושאר עיסוקיו בהפצת תורה ויהדות, זכה לקבל מענה מיוחד מהרבי הריי"צ נ"ע.

שנתיים לאחר הגיעו למקום, במכתב מבי' סיוון תשי"ט כותב לו הרבי הריי"צ בזה הלשון:

"ידידי וו"ח אי"א מוה"ר צבי אלימלך שיחי".

במענה על מכתבו מיום ב' לחודש

מכתב כ"ק אדמו"ר מהו"ר"צ אל האדמו"ר מלוקווע

מהפכות של ממש בתחום היהדות. הוא חיזק ובסס את המוסדות היהודיים במקום, הקים מוסדות ציבור ופתח שיעורי יהדות בכל האזורים בהם התגוררו יהודים. כאשר הגיעה הבשורה הנוראה והקשה על הסתלקותו של הרבי הריי"צ, ארגן האדמו"ר מלוקווע מספד גדול ביום השלושים להסתלקותו בבית-הכנסת הגדול "עדת ישראל", ואלפי יהודי המקום באו להוקיר תודה כאשר לזכות של הרבי הריי"צ נזקפה החדרת היהדות במקום.

לאחר הסתלקותו של הרבי הריי"צ ני"ע, המשיך האדמו"ר מלוקווע להתקשר ביתר שאת וביתר עז לרבי מלך המשיח בקשרי מכתבים ובהוראות על השליחות במקום.

הוא זכה להכנס לראשונה ליחידות אצל הרבי כאשר הגיע לארה"ב לרגל חתונת בנו בכורו הרב ברוך אייזיק טורנהיים בשנת תשל"א. היחידות נמשכה קרוב לשעה, כאשר הרבי דיבר עמו על ענייניו האישיים והציבוריים בברזיל. במהלך היחידות ביקש האדמו"ר מלוקווע את ברכתו של הרבי שיצליח לחנך את כל ילדיו לתורה ויראת שמים ויצליח לחתן את ילדיו. הרבי הרעיף עליו שפע ברכות.

על כך סיפר לימים, "אמרתי לרבי באותה

יחידות:

"איך בעט קלייניקייט" (אני מבקש קטנות).

הרבי הגיב: "סיאיז קלייניקייט? סיאיז איינע פון די שווערע זאכן..." (זה קטנות? זהו אחד הדברים הקשים ביותר)...

הברכות של הרבי, מיותר לציין, התקיימו במלואן. שניים מבניו מכהנים כשלושים

מודעה הקוראת לציבור להגיע להספד של האדמו"ר מלוקווע על כ"ק אדמו"ר הריי"צ

והשאר כרבנים בישראל. בהמשך היחידות – סיפר האדמו"ר מלוקווע – הביא לרבי מלך המשיח את ספרו של סב סבו "עבודת יששכר". הרבי עיין בספר מספר דקות ולאחר מכן ביקש ממנו להדפיס את הספר הק', למרות שבאותה שעה הביא עמו עוד מספר ספרים מספרי אבותיו.

בהקדמתו לספר "עבודת יששכר" מספר הרבי מלוקווע כי ראה בכך רוח הקודש גלויה מהרבי, כאשר לפני כן ביקר באה"ק אצל אחד מקרוביו הישישים בירושלים, ר' בעריש טורנהיים ז"ל והלה ביקש ממנו להדפיס את הספר "עבודת יששכר". "לא אמרתי לרבי דבר, אבל הרבי ידע כל מה שנעשה בארץ הקודש"...

"למרבה הצער" – המשיך הרבי מלוקווע, לספר – "לא יצאה הדפסת הספר אל הפועל, למרות בקשת הרבי. ביחידות השניה כשהגעתי אל הרבי לאחר למעלה משנה לרגל חתונת בני הרב יוסף חיים אליעזר (המשמש שליח בעיר קונטיקט), נכנסתי שוב ליחידות אצל הרבי. השאלה הראשונה שהר ל אותי באותה יחידות: "מה עם הספרים?!" התביישתי ולא ידעתי מה לענות. לבסוף אמרתי שלצערי לא עלה בידי להדפיסם. הרבי לא ויתר וביקש שוב להדפיס את הספר "עבודת יששכר", ובו במקום הוציא מכיסו 100 דולר ונתן כהשתתפות בהדפסת הספר.

היחידות נמשכה קרוב לשעה, כאשר הרבי דיבר עמו על ענייניו האישיים והציבוריים בברזיל. במהלך היחידות ביקש האדמו"ר מלוקווע את ברכתו של הרבי שיצליח לחנך את כל ילדיו לתורה ויראת שמים ויצליח לחתן את ילדיו. הרבי הרעיף עליו שפע ברכות.

עסק רבות בענייני גאולה ומשיח ועמד על הצורך להחדיר את הנושא בכל החוגים. תדיר נהג לומר כי היום נוכחים לדעת כי התגלות המשיח אינה "לוקסוס", אלא היא כורח השעה, כאשר אין שום פתרון באופן, רק התגלות מלך המשיח תיכף ומיד ממש

ספרי חצר לוקווע וולברוז' שהודפסו על פי הוראתו של הרבי

בהתבססות מוסדותיו בבני ברק עקב התנכלויות מצד שכן שאינו דתי. הרבי נתן לו ברכות וברכו ב"י אריך ימים על ממלכתו" ושיצליח להפיץ תורה וחסידות בבני ברק. ברכתו של הרבי התגשמה, כאשר שבוע לפני פטירתו זכה להגשים את משאת חיו, ורכש את הבניין הצמוד לבית מדרשו – מקום עליו היו מאבקים בלתי פוסקים והתנכלויות מצד השכנים.

הרבי מלוקווע, השתתף תדיר בכל כינוסי חב"ד באה"ק. למרות זקנותו המופלגת כיתת רגליו כדי להשתתף בכל ארועי חב"ד ולא חס על כבודו. הארוע הציבורי האחרון בו השתתף בחייו היה בתהלוכת ל"ג בעומר האחרונה, כאשר זכה להשתתף ואף לברך את אלפי הילדים בברכת הכהנים המסורתית בה נהג לברך את עם ישראל בכל כינוס שהופיע.

האדמו"ר זצ"ל נהג להשתתף גם בכינוסי משיח וגאולה, ונטל חלק פעיל במאבק של הרבי מה"מ בנושא שלימות הארץ. הוא אף השתתף תדיר בפעולות המחאה של עמותת הרבנים "פיקוח נפש".

כאשר ראש הממשלה דאז שמעון פרס עמד למסור את חברון ערב הבחירות, כיתת האדמו"ר את רגליו יחד עם אדמו"רים נוספים ובכה בדמעות שליש בפני ראש-הממשלה שלא ימסור את חברון לפלשתינים. כזכור, בזכות אותם הפצרות נדחתה הנסיגה עד לאחר הבחירות והאיום הוסר אז על יהודי חברון (עד לאחר עלות איש הימין לשלטון שמסר את העיר לידי האויבים). ראש

האדמו"רים ועוד.

ביחידות שהתקיימה לאחר מכן, זכה האדמו"ר מלוקווע להביא לרבי את הספר וניכרה על פני הרבי שביעות רצון גדולה. הרבי אף ביקש ממנו לא לעזוב את מקום מגוריו ולהמשיך בעבודת השליחות תוך שהוא מרעיף ברכות על בני משפחתו. באחת הפעמים אמר האדמו"ר מלוקווע כי את כל הצלחתו וחינוך הילדים וגידולם הוא חב לרבי מלך המשיח שתמך בו כל העת, וגם הפציר בו לחדש את שושלת אבותיו הק' שנכחדו בשואה האיומה.

בשנת תשמ"ה עלה לארץ הקודש בברכת ובהסכמת הרבי, כאשר מטרתו היתה להציב יד ושם לאבותיו הק'.

בשנת תשמ"ח פתח את בית מדרשו בצפון העיר בני ברק, מקום שהיה מרוחק מיהדות, וזאת על מנת להפיץ יהדות בקרב יהודים שלעת-עתה לא שומרים תורה ומצוות. בבית-הכנסת פתח כולל אברכים "דיבוק חברים" וכן רשת ישיבות ערב לנוער ומכון להדרת ספרי אבותיו.

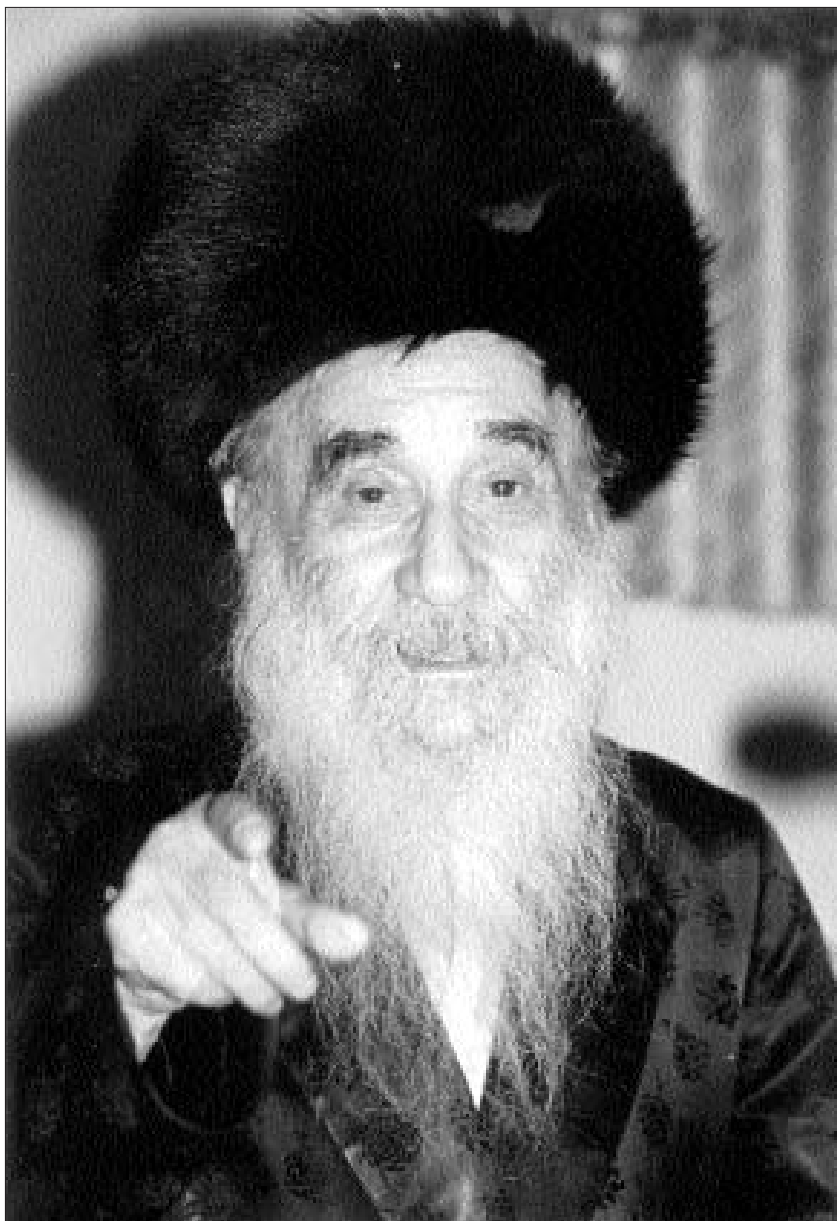
לקראת י" שבט תשי"ג, שנת הארבעים לנשיאות הרבי מלך המשיח, נסע האדמו"ר מלוקווע לרבי. הוא השתתף בהתוועדות שהתקיימה בשבת קודש. למחרת, ביום ראשון עבר בחלוקת הדולרים והאדמו"ר התרגש ופרץ בבכי תוך כדי שהוא מגולל את כל הצלחה שלו שהיא בזכות הרבי. באותה הזדמנות ביקש ברכה מיוחדת להצלחה

לא רציתי לקחת את הכסף מהרבי ואמרתי ש"לרבי צריכים לתת כסף ולא לקחת". הרבי חייך ואמר: "אתה הרי עוד תקח כסף מיהודים וכי אני אינני יהודי?"

לאחר אותה יחידות החל האדמו"ר מלוקווע לעשות את הכל כדי להביא את הספר "עבודת יששכר" לדפוס. בנו הרב יאיר אלימלך עסק בהדפסת הספר, ולאחר תקופה ארוכה קיבל הרבי את הספר מוגמר – דבר שהסב נחת רוח רבה.

בראש המהדורה הקדיש האדמו"ר מלוקווע תודה גלויה לרבי מלך המשיח, וכך נכתב בכל מהדורות הספר שהודפסו מאז יצא הספר לאור בעקבות בקשתו של הרבי: "הנה כאשר הוד קדושת אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א הפציר בי כמה פעמים לזכות את הרבים להוציא הספר הזה לאור, ועל-פי פקודתו אשר אימץ אותי מאז והווייל מכיסו סכום הגון לאפשר הדפסת ספרן של צדיקים, הריני ממלא בקשת כ"ק תורתו הקדושה שליט"א בדחילו ורחימו. וה' יאריך ימיו בשיבה טובה ויזכה לנהג את עדתו קהל חסידיו וכל עמינו אחינו בני ישראל לקראת משיח צדקנו במהרה בימנו אמן סלה".

מאז הוראתו של הרבי זכה האדמו"ר מלוקווע להדפיס את הספר בשמונה מהדורות בלמעלה מעשרת אלפי עותקים. בעקבות בקשתו של הרבי הוהדרו שאר ספרי אדמו"רי בית לוקווע וולברוז', כמו הספר של סבו "תהילים – דברי העם", "אהל יששכר", תולדות חייו ודברי תורה מהאדמו"ר מוולברוז', סידור תפילה מלוקט עם תורות

הממשלה פרס ציין אז בפני מקורביו כי דבריו של הרב הישיש נגעו ללבו ולכן החליט לדחות את הנסיגה.

הוא הרבה לעסוק גם בענייני גאולה ומשיח ועל הצורך להחדיר את הנושא בכל החוגים. תדיר נהג לומר כי היום נוכחים לדעת כי התגלות המשיח אינה "לוקסוס" כפי שאולי חשבו פעם, אלא היא כורח השעה, כאשר אין שום פתרון באופק, רק התגלות מלך המשיח תיכף ומיד ממש. בכל מקום אליו הגיע, דיבר תמיד בגדלותו של הרבי מלך המשיח וקירב גם חוגים שהיו רחוקים מחבי"ד לרבי מלך המשיח.

במשך שנות חייו היה ידוע כסגפן ומסתפק במועט. היה צם רבות למען כלל לישראל, במיוחד בימי יום כיפור קטן בערב ר"ח. היה עניו ושפל ברך. תמיד האיר את פניו לכל הסובבים אותו, כיבד כל אדם בסבר פנים יפות, והיה נוח לשמים ונוח לבריות.

בשבוע האחרון לחייו רכש את הבניין הסמוך לבית מדרשו, וניכרה עליו שמחה רבה כאשר הצליח להוסיף נדבך במשימתו להגדיל תורה ולהאדירה.

בשבת קודש פרשת במדבר ד' סיון, יום ההילולא של אביו, תכנן לערוך קידושא רבא בבית מדרשו. בשעת בוקר מוקדמת הלך לטבול במקווה הסמוך לביתו. עלה לביתו ושכב לנוח מספר דקות, ואז השיב את נשמתו הטהורה לבוראה במיתת נשיקה.

בנו הרב שמואל הכהן טורנהיים התמנה לרב בית המדרש לוקווע וולברוז' ובכך הוא ממשיך להציב יד ושם לאבותיו הקדושים.

פטירתו של האדמו"ר מלוקווע-וולברוז' היא אבידה גדולה לעולם החסידות בכלל ולחסידות חבי"ד. אין ספק שבעלייתו למרומים ירעיש האדמו"ר את העולמות כדי להביא תיכף ומיד את התגלותו של הרבי מלך המשיח. ■